

HVORFOR BLIVER DANSKE MÆND FØRST FÆDRE I POLITISK FORSTAND, NÅR DE BLIVER SKILT?

DANSKE FÆDRES BARSELSRETTIGHEDER I NORDISK PERSPEKTIV

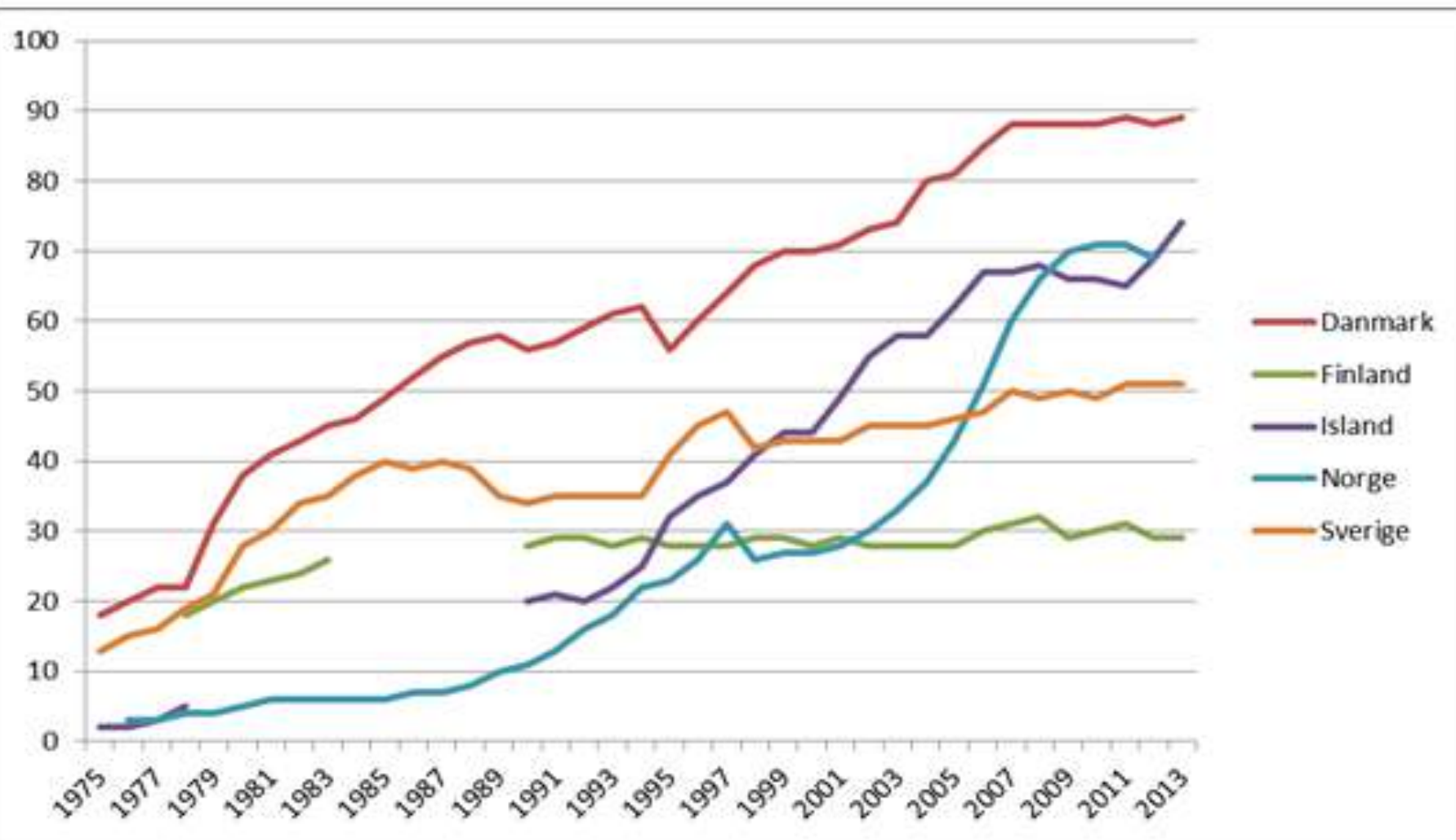

Anette Borchorst, Aalborg universitet

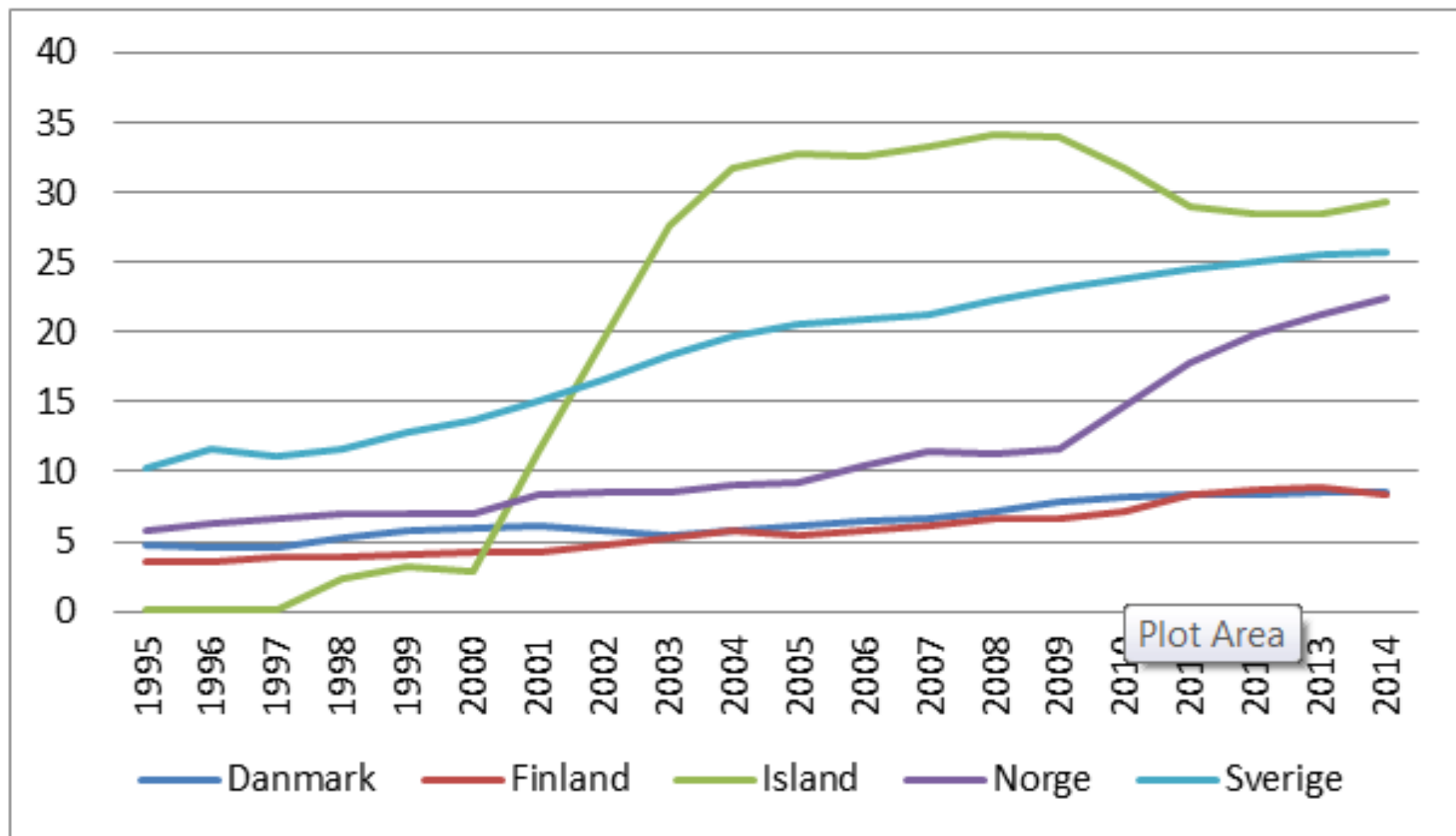
Far i den moderne familie, Center for Børneliv

Mandag d. 21. september 2015

1 årige i daginstitution nordiske lande

Fædres andel af orloven i nordiske lande, dage i pct.

- Danmark har nordisk og OECD rekord i børneinstitutionsdækning for de yngste børn
- Danske fædre har de svageste rettigheder til orlov i Norden og tager den korteste orlov

- Der er meget få eksempler på samlede familie- og ligestillingspolitiske overvejelser i Danmark.
Børneinstitutioner og barselsorlov er besluttet i forskellige spor
- Beslutningen om udbygning af børneinstitutioner kom før den økonomiske krise og jordskredsvalget i 1973 og fædres ret til barsel kom efter
- Børneinstitutionspolitikken har været præget af bred konsensus
- Fædres adgang til orlov har været præget af konflikter lige siden, det kom på den politiske dagsorden

Børneinstitutionernes tidlige historie

- ❖ Klasseopdeling af pasning og pædagogik (asyler, frøbelbørnehaver). Oprettes på privat initiativ
- ❖ Integration af pasning og pædagogik i folkebørnehaver 1901 →

Danmark i spidsen med statslig støtte til børneinstitutioner

1919: Støtte til institutioner for forebyggende børneforsorg (250.000 rigsdaler). Enkelte Højre folk taler om tvang og formynderi, men loven vedtages enstemmigt

1964: Social-pædagogiske daginstitutioner, retter sig mod alle børn. Særlig fokus på udsatte børn. Loven er børnecentreret. Loven vedtages enstemmigt

Fra 1966 stigende udbygning med heldagsbørnehaver

Barselsorlov

- 1901, fabriksloven fire ugers tvungen barselshvile for kvinder
- De følgende år: gradvis flere grupper får orlov og i længere tid. Forbedret økonomisk compensation. Fra 1960'erne på sygedagpengeniveau
- Samspillet mellem lovgivning og 'den danske model'. Gradvis flere overenskomster på de kvindetypiske områder supplerer til løn

Den lange seje vej til fædres til orlovsrettigheder

- 1977 SF, DKP fremsætter en række forslag, der forkastes
- LO's formand, Thomas Nielsen udtaler, at mænd på orlov blot vil tage på fisketur
- Den Socialdemokratiske folketingsgruppe diskuterer ombygning af Kastrup Lufthavn over for fædrebarsel. Lufthavnen vinder
- De private arbejdsgivere er skeptiske

- Flere udvalg arbejder med forslaget
- Barselsorlovskampagne med støtte fra mange organisationer
- Socialminister Ritt Bjerregaard fremsætter et lovforslag med afsæt udvalgsarbejde. Det tages af bordet af statsminister Anker Jørgensen

BARSELORLOVSKAMPAGNEN

FOR LÆNGERE BARSELORLOV MED FULD LØN

Offentligt møde lørdag d. 19. januar 1980 kl. 14.00 i Folkets Hus i Rømersgade

Organisatorer (sædler) BARSELORLOVSKAMPAGNEN

1 Statens Jule-	3 Det nye Danmarks Arbejdsgænger-	11 Skandinaviske Forældre-
2 Det nye Danmarks	4 Danmarks Arbejdsgænger-	12 Arbejdsgænger-
3 Det nye Danmarks Arbejdsgænger-	5 Danmarks Arbejdsgænger-	13 Danmarks Arbejdsgænger-
4 Danmarks Arbejdsgænger-	6 Danmarks Arbejdsgænger-	14 Danmarks Arbejdsgænger-
5 Danmarks Arbejdsgænger-	7 Danmarks Arbejdsgænger-	15 Danmarks Arbejdsgænger-
6 Danmarks Arbejdsgænger-	8 Danmarks Arbejdsgænger-	16 Danmarks Arbejdsgænger-
7 Danmarks Arbejdsgænger-	9 Danmarks Arbejdsgænger-	17 Danmarks Arbejdsgænger-
8 Danmarks Arbejdsgænger-	10 Danmarks Arbejdsgænger-	18 Danmarks Arbejdsgænger-
9 Danmarks Arbejdsgænger-	11 Danmarks Arbejdsgænger-	19 Danmarks Arbejdsgænger-
10 Danmarks Arbejdsgænger-	12 Danmarks Arbejdsgænger-	20 Danmarks Arbejdsgænger-
11 Danmarks Arbejdsgænger-	13 Danmarks Arbejdsgænger-	21 Danmarks Arbejdsgænger-
12 Danmarks Arbejdsgænger-	14 Danmarks Arbejdsgænger-	22 Danmarks Arbejdsgænger-
13 Danmarks Arbejdsgænger-	15 Danmarks Arbejdsgænger-	23 Danmarks Arbejdsgænger-
14 Danmarks Arbejdsgænger-	16 Danmarks Arbejdsgænger-	24 Danmarks Arbejdsgænger-
15 Danmarks Arbejdsgænger-	17 Danmarks Arbejdsgænger-	25 Danmarks Arbejdsgænger-
16 Danmarks Arbejdsgænger-	18 Danmarks Arbejdsgænger-	26 Danmarks Arbejdsgænger-
17 Danmarks Arbejdsgænger-	19 Danmarks Arbejdsgænger-	27 Danmarks Arbejdsgænger-
18 Danmarks Arbejdsgænger-	20 Danmarks Arbejdsgænger-	28 Danmarks Arbejdsgænger-
19 Danmarks Arbejdsgænger-	21 Danmarks Arbejdsgænger-	29 Danmarks Arbejdsgænger-
20 Danmarks Arbejdsgænger-	22 Danmarks Arbejdsgænger-	30 Danmarks Arbejdsgænger-
21 Danmarks Arbejdsgænger-	23 Danmarks Arbejdsgænger-	31 Danmarks Arbejdsgænger-
22 Danmarks Arbejdsgænger-	24 Danmarks Arbejdsgænger-	32 Danmarks Arbejdsgænger-
23 Danmarks Arbejdsgænger-	25 Danmarks Arbejdsgænger-	33 Danmarks Arbejdsgænger-
24 Danmarks Arbejdsgænger-	26 Danmarks Arbejdsgænger-	34 Danmarks Arbejdsgænger-
25 Danmarks Arbejdsgænger-	27 Danmarks Arbejdsgænger-	35 Danmarks Arbejdsgænger-
26 Danmarks Arbejdsgænger-	28 Danmarks Arbejdsgænger-	36 Danmarks Arbejdsgænger-
27 Danmarks Arbejdsgænger-	29 Danmarks Arbejdsgænger-	37 Danmarks Arbejdsgænger-
28 Danmarks Arbejdsgænger-	30 Danmarks Arbejdsgænger-	38 Danmarks Arbejdsgænger-
29 Danmarks Arbejdsgænger-	31 Danmarks Arbejdsgænger-	39 Danmarks Arbejdsgænger-
30 Danmarks Arbejdsgænger-	32 Danmarks Arbejdsgænger-	40 Danmarks Arbejdsgænger-
31 Danmarks Arbejdsgænger-	33 Danmarks Arbejdsgænger-	41 Danmarks Arbejdsgænger-
32 Danmarks Arbejdsgænger-	34 Danmarks Arbejdsgænger-	42 Danmarks Arbejdsgænger-
33 Danmarks Arbejdsgænger-	35 Danmarks Arbejdsgænger-	43 Danmarks Arbejdsgænger-
34 Danmarks Arbejdsgænger-	36 Danmarks Arbejdsgænger-	44 Danmarks Arbejdsgænger-
35 Danmarks Arbejdsgænger-	37 Danmarks Arbejdsgænger-	45 Danmarks Arbejdsgænger-
36 Danmarks Arbejdsgænger-	38 Danmarks Arbejdsgænger-	46 Danmarks Arbejdsgænger-
37 Danmarks Arbejdsgænger-	39 Danmarks Arbejdsgænger-	47 Danmarks Arbejdsgænger-
38 Danmarks Arbejdsgænger-	40 Danmarks Arbejdsgænger-	48 Danmarks Arbejdsgænger-
39 Danmarks Arbejdsgænger-	41 Danmarks Arbejdsgænger-	49 Danmarks Arbejdsgænger-
40 Danmarks Arbejdsgænger-	42 Danmarks Arbejdsgænger-	50 Danmarks Arbejdsgænger-
41 Danmarks Arbejdsgænger-	43 Danmarks Arbejdsgænger-	51 Danmarks Arbejdsgænger-
42 Danmarks Arbejdsgænger-	44 Danmarks Arbejdsgænger-	52 Danmarks Arbejdsgænger-
43 Danmarks Arbejdsgænger-	45 Danmarks Arbejdsgænger-	53 Danmarks Arbejdsgænger-
44 Danmarks Arbejdsgænger-	46 Danmarks Arbejdsgænger-	54 Danmarks Arbejdsgænger-
45 Danmarks Arbejdsgænger-	47 Danmarks Arbejdsgænger-	55 Danmarks Arbejdsgænger-
46 Danmarks Arbejdsgænger-	48 Danmarks Arbejdsgænger-	56 Danmarks Arbejdsgænger-
47 Danmarks Arbejdsgænger-	49 Danmarks Arbejdsgænger-	57 Danmarks Arbejdsgænger-
48 Danmarks Arbejdsgænger-	50 Danmarks Arbejdsgænger-	58 Danmarks Arbejdsgænger-
49 Danmarks Arbejdsgænger-	51 Danmarks Arbejdsgænger-	59 Danmarks Arbejdsgænger-
50 Danmarks Arbejdsgænger-	52 Danmarks Arbejdsgænger-	60 Danmarks Arbejdsgænger-

Fædre får adgang til orlov

- 1983/84 Lone Dybkjær, rette aktør på rette tidspunkt
- Fædre får ret til to uger lige efter fødslen, uge 14-24 til deling mellem far og mor.
- Fædres rettigheder er frem til 1991 betinget af, at begge forældre har dagpengegivende indtægt
- 1997/1998, SR regeringen forlænger orloven med uge 25 og 26, der øremærkes til far, de borgerlige partier imod, fordi det er for dyrt. De kommende fire år tredobles fædres orlov
- 2002, Fogh I regeringen forlænger barselsorloven og afskaffer øremærkningen, argumentet imod er tvang og formynderi.
- Dette argument gælder dog kun for øremærkning til fædre.

Det sammenkædede billede kan ikke vises. Filen er muligvis blevet flyttet, omdøbt eller slettet. Kontrollér, at linket peger på den korrekte fil og placering.

Nordiske erfaringer

- Norge: 1993, socialdemokratisk regering indfører en fedrekvote (første land i verden)

NORGES OFFENTLIGE UTREDNINGER
NOU 1995:27

Pappa kom hjem

Utredning fra utvalg oppnevnt av
Barne- og familiedepartementet 16. november 1994.

- Sverige: 1980'erne fokus på mænd og fædre i statslig ligestillings- og familiepolitik. 1995, borgerlig regering indfører en pappamånad (og en mammamånad)

- Island 2000: en borgerlige regering indfører 3-3-3 ordning

Øremærkning fører til stigning i mænds orlovsbrug

Mænd bliver først fædre når de bliver skilt

- Danmark har ikke været i bagtroppen mht. til at sikre fædre rettigheder til forældremyndighed og samvær
- Politisk fokus på at styrke skilte fædres rettigheder

S-R-SF regeringen og øremærket barsel til far?

- Med i regeringsprogrammet, men det blev opgivet
- Arven fra Fogh: Problem at øge fædres rettigheder, uden at øge orloven
- Dominerende diskurs om tvang og formynderi, når det gælder fædres rettigheder
- For stor modstand?
- Manglende familiepolitiske visioner?

Politikerne halter efter befolkningen

Tid anvendt på børn, yngste børns alder

	1987		2001		2008	
	Andel aktive ¹	Timer: minutter pr. aktiv	Andel aktive ¹	Timer: minutter pr. aktiv	Andel aktive ¹	Timer: minutter pr. aktiv
Yngste barns alder			Mødre			
0-2-årige	0,87	2:17	0,99	3:25	0,97	3:08
3-5-årige	0,70	1:26	1,00	2:00	0,94	1:58
6-11-årige	0,47	0:46	0,98	1:17	0,78	1:19
12-17-årige	..	..	0,67	0:41	0,24	0:45
Alle	0,49	1:32	0,90	1:55	0,70	2:00
			Fædre			
0-2-årige	0,67	1:25	0,98	1:32	0,89	2:01
3-5-årige	0,48	1:11	0,96	1:11	0,86	1:34
6-11-årige	0,27	0:48	0,70	0:52	0,58	0:57
12-17-årige	..	..	0,52	0:30	..	..
Alle	0,31	1:11	0,79	1:07	0,61	1:27

1. Andelen af aktive varierer mellem årene bl.a som følge af forskellige opgørelsesmetoder, se kapitel 3
.. <25 observationer.

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed.

Status for fædres barsel

- Fædre sikret orlov med løn i en række overenskomster og virksomhedsaftaler, samt på det offentlige område
- En del (privatansatte) mænd har meget dårlige orlovsvilkår
- De klasse-mæssige forskelle i mænds orlovsbrug er øget, efter øremærkningen blev afskaffet

- Øremærket barsel – en win win situation for barn, far og mor
- Familier, hvor far er involveret bliver mindre skilt
- Hvis barselsorlov spredes mere på arbejdsmarkedet og bliver mere udbredt på det private arbejdsmarked, så spredes ansvaret for at holde balancen mellem arbejdsliv og familieliv
- Daginstitutionernes kvalitet afgørende: forringelser er problematisk, når Danmark har valgt pasningsløsningen for 0-1årige børn

Tak for opmærksomheden!

Hjemmeside om orlovsordninger i forskellige lande

<http://www.leavenetwork.org/>